

Саєнко В. Г. Процес організації фізкультурно-спортивної діяльності студентів в Польщі / В. Г. Саєнко // Проблеми формування здорового способу життя дітей і молоді та шляхи їх вирішення : матер. V Міжнар. наук.-практ. конф. Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. – Х. : ХГПА, 2016. – С. 228 – 235.

ПРОЦЕС ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ В ПОЛЬЩІ

Саєнко В. Г., к.фіз.вих., доц., *Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків, Україна*

Анотація. Проведено теоретичний аналіз процесу організації фізкультурно-спортивної діяльності студентів в Польщі. Установлено, що в процесі організації фізкультурно-спортивної діяльності в країні беруть участь національний олімпійський комітет Польщі, Головний комітет фізичної культури і туризму, підрозділи різних міністерств і відомств, а також мережа громадських організацій. Визначено етапи створення, розповсюдження, становлення фізкультурно-спортивних студентських організацій в Польщі, найбільшою з яких є спортивна асоціація польського студентського спорту AZS.

Ключові слова: студенти, спорт, фізична культура, Польща, навчання, організація.

Постановка проблеми. З кожним роком все більше студентів їде навчатись до країн Євросоюзу, лідером з яких є Польща, яка за попередні два роки випередила Німеччину. На сьогоднішній день кількість студентів з України у Польщі перевищило 25 тис. осіб. Окрім географічного сусідства з Україною і відносно оптимальних витрат за контрактне навчання та побут, перевагами є наступне. Завдяки вступу Польщі до Євросоюзу дипломи польських навчальних закладів почали визнаватися у всіх країнах Європи без додаткових підтверджень. Польські освітні рівні

відповідають Міжнародним нормам класифікації освіти (ISCED), що надає можливість студентам брати участь у програмі «академічна мобільність» і навчатись у будь-якій країні Європи і навіть за її межами.

У вищих навчальних закладах Польщі викладання дисциплін здійснюється польською або англійською мовами. Для іноземних абітурієнтів єдиним вступним іспитом є тест з польської або англійської мови (або пред'явлення спеціального атестаційного сертифікату) на рівень не нижче B1 (посередній рівень), а середній бал шкільного атестату не має значення. Зараховані студенти на денну форму навчання отримують національну польську візу, що дозволяє подорожувати країнами Шенгенського простору до 90 днів, а також офіційно працевлаштуватися на погодинну роботу. При опануванні польської мови на рівні не нижчим за C1 (рівень професійного володіння мовою) у студента по закінченні вищого навчального закладу відкриваються перспективи для кар'єрного зростання в Польщі, а при володінні англійською чи німецькою мовами на аналогічному рівні – в країнах Європи і світу.

До однієї з переваг також можна віднести значний розвиток у Польщі фізкультурно-спортивної сфери. Ця сфера діяльності для студента відіграє важливу роль як з метою регулярного відвідування рекреаційних занять, так і професійної спортивної орієнтації та побудови кар'єри у даному напрямку. Таким чином, сьогоденна зацікавленість українським суспільством наведеними проблемами, формує значну актуальність проведення такого наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фахівцями відмічається суттєвий позитивний вплив на учнівську [2, 4, 9] та студентську [1, 6-8, 10, 13, 14, 16, 17] молодь при використанні різноманітних тренувальних програм, новітніх технологій, провадженні занять з обраних видів спорту. Різнобічне вдосконалення людини в процесі занять фізичною культурою та спортом доведено в працях науковців [3, 5, 12], у тому числі й в інших країнах [11, 15, 18]. Процес організації фізкультурно-спортивної діяльності

студентів в Польщі протягом останніх десятиліть демонструє суттєву ефективність. Тому необхідно здійснити детальний науковий аналіз його функціонування.

Мета дослідження: вивчення процесу організації фізкультурно-спортивної діяльності студентів в Польщі.

Завдання дослідження:

1. Провести теоретичний аналіз процесу організації фізкультурно-спортивної діяльності студентів в Польщі.

2. Визначити діяльність фізкультурно-спортивних студентських організацій в Польщі.

Організація та методи дослідження: 1. Теоретичний аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури. 2. Педагогічні спостереження.

Результат дослідження. Як вже зазначалось вище, спорт в Польщі має велику популярність та є широко розвиненим. Цьому сприяє географічне розташування Польщі, яке забезпечує можливість організації оптимального процесу підготовки для спортсменів та проведення національних та міжнародних змагань з різних видів спорту, а саме: гори, зручні для прогресування зимових видів спорту, а узбережжя Балтики – для водних видів спорту. Проте, це є складним процесом становлення спорту в країні протягом багатьох років.

Національний Олімпійський комітет Польщі (пол. «Polski Komitet Olimpijski») був створений ще в 1918 році, але визнаний МОК у 1919 році. Вперше спортсмени збірної команди Польщі беруть участь в Олімпійських іграх 1924 року, виступаючи у всіх на той час змаганнях олімпійської програми, крім водного поло. Першу золоту медаль завоював на IX Олімпійських іграх 1928 року Х. Конопацький в метанні диска, а у 1932 році на X Олімпійських іграх олімпійським чемпіоном в бігу на 10000 м став Я. Кусочинський.

Під час другої світової війни Польща зазнала величезних втрат. Загинули 6 млн. її громадян, перш за все молодих людей. Одним із символів повернення до нормального життя стали саме спортивні післявоєнні змагання. Так, солдати І армії війська польського, які поряд с Красною армією брали участь в остаточному розгромі фашизму і штурмі Берліна, відзначили перемогу проведенням армійської Олімпіади вже в 1945 році.

На Олімпійських іграх спортсмени Польської Народної Республіки поновили виступ в 1948 році, де боксер напівважкої ваги Л. Анткевич виборов бронзову медаль. Протягом подальших виступів на Олімпійських Іграх більшість нагород виборювали польські легкоатлети і боксери. А найбільш титулованим атлетом в польській спортивній історії є чотириразовий Олімпійський чемпіон, триразовий чемпіон світу і дворазовий чемпіон Європи зі спортивної ходьби на довгі дистанції Р. Корженьовські.

Згодом стали формуватись спортивні органи державної влади. Так, державним органом, який здійснює керівництво у сфері фізичного виховання і туризму в Польщі є Головний комітет фізичної культури і туризму, який був створений 17 лютого 1960 року. Крім штатних працівників, до комітету включені представники різних міністерств, відомств та інших організацій, зацікавлених в розвитку фізичної культури. Основним завданням Комітету є здійснення державної політики в галузі фізичної культури, спорту і туризму, контроль і фінансування відповідних організацій, підготовка програм і планів з підготовки кадрів тощо. Його осередками є воєводські (обласні) і районні комітети.

Прогресивний розвиток галузі фізичної культури, спорту і туризму розпочався після VI з'їзду Польської об'єднаної робітничої партії у 1971 році, який виробив програму прискореного економічного та соціального розвитку країни. Значне місце в програмі було приділено фізкультурно-спортивної діяльності, яка була визнана важливим фактором суспільного

розвитку в державі та покликана розвивати розумові та фізичні здібності людини. Згідно програмного плану в 1973 році була створена Польська федерація спорту, до складу якої увійшли спортивні союзи і значна частина спортивних клубів. Повноваженнями федерації стало програмування і підвищення рівня спортивних показників, підготовка до Олімпійських Ігор, чемпіонатів світу, Європи, інших важливих міжнародних змагань, а також вдосконалення ідеологічно-виховної роботи серед спортсменів.

Крім державних організацій у процесі організації фізкультурно-спортивної діяльності в країні беруть участь ряд інших підрозділів різних міністерств і відомств, а також мережа громадських організацій. Вони є наступними.

Найбільшою громадською організацією є Національна рада спортивних федерацій, фізичного виховання і туризму Головної ради профспілок. Рада має численні спортивні асоціації в профспілках, яким належать спортивні клуби, центри з пропаганди фізичної культури, деякі з них створені ще на початку XX століття. Спортивні асоціації профспілок налічують понад 800 тис. осіб і 900 клубів. У кожному воєводстві функціонує Рада, тимчасові і постійні комісії.

В польській армії організацію фізкультурно-спортивної діяльності забезпечує Рада з фізичного виховання, спорту і туризму Міністерства національної оборони, яка входить до складу Спортивного комітету Дружніх армій. Всі спортивні клуби поліції об'єднані в федерацію спортивних клубів «Гвардія».

Асоціація «Старт», що створена в 1952 році, об'єднує спортивні клуби робочих кооперативів і ремісників та є членом Міжнародної федерації інваспорту.

Питаннями обов'язкового і фізичного виховання в школах займається Відділ фізичного виховання і спорту Міністерства народної і вищої освіти. З 1957 року функціонує спортивна асоціація школярів, а для

студентів в 1908 році була створена асоціація університетського спорту, що об'єднує спортивні клуби всіх вищих навчальних закладів країни та є членом Міжнародної федерації університетського спорту.

Така організація як асоціація народних груп і спортсменів заснована в 1946 році та об'єднує спортсменів і туристів, які живуть в селі. А суспільство з пропаганди спорту з 1957 року об'єднує любителів спорту серед міського населення старше 18 років, яких в даний час налічується понад 1,5 млн. осіб.

Більш детальну інформацію про функціонування наведених вище організацій розкривають їх веб-сторінки: <http://www.azs.pl>; <http://www.cos.pl>; <http://www.insp.pl>; <http://www.klubpolska.com.pl>; <http://www.msport.gov.pl>; <http://www.olimpijski.pl>; <http://www.przegladsportowy.pl>.

Спортивні кадри готуються у вищих навчальних закладах Польщі в: Варшаві, Познані, Кракові, Вроцлаві, Гданську, Катовіцах та ін. З 1970 року в усіх вищих навчальних закладах була встановлена єдина п'ятирічна програма навчання (3 роки ліцензіат і 2 роки магістратура). Проведення у цих ВНЗ наукових досліджень та створення сучасних розробок і винаходів сприятливо впливають на загальний розвиток фізичної культури і масового спорту в Польщі та результативність спортсменів високої кваліфікації на міжнародній спортивній арені.

Зі студентським контингентом процес організації фізкультурно-спортивної діяльності в Польщі забезпечує найбільша спортивна асоціація AZS (пол. «Akademicki Związek Sportowy»). AZS був заснований 15 травня 1909 року в Кракові. Його головні цілі – розвиток фізичної культури, заохочення здорового способу життя і фізична активність серед польської молоді. Розвиток цієї організації наступний: з 1918 року відділення AZS відкривається у Варшаві, з 1919 року – в Познані, з 1921 року – в Вільнюсі та Гданську, з 1922 року – Львові та Любліні. До 1930 року членами цієї організації стали 3 тис. осіб, деякі з них були відомі на міжнародній

спортивній арені: в туризмі, веслуванні, легкій атлетиці, тенісі, лижному спорті тощо. Швидке зростання організації підштовхнуло до створення центрального офісу AZS, який скоординував дії всіх місцевих відділень. Це було реалізовано 18-19 березня 1923 року в Варшаві під час зустрічі представників міських відділень, а першим директором центрального офісу було обрано Штефана Гродцькі.

Після Другої світової війни, AZS поновив свою роботу, але його головний офіс був переміщений в Краків. Нові відділення відкривались у всіх академічних центрах Польщі. Так, в 1946 році – в Туріні і Щецині, в 1949 року – в Забже-Рокетніце, в 1950 році в Ольштині і Белостоку, в 1955 році – в Ополю, в 1963 році – в Жешуві, в 1965 році – в Бидгощі, в 1966 році в Еленій Гурі, в 1968 році – в Кошаліні, в 1969 році – в Кельці, Плоцьку, Радомі, Селдці, Слупську, в 1970-ті роки – Бельско-Бялі, Горзві Віелькопоповіцькому, Щецині.

Як видно із історичного розвитку, AZS поступово стає найчисленнішою студентською організацією. На сьогоднішній день, в системі AZS функціонують близько 3 тис. спортивних секцій, а членами є понад 50 тис. осіб. Студенти можуть брати участь у різних видах спортивних змагань як любителі і як професіонали. Це дозволяє на 25% формувати Національні збірні команди Польщі зі спортсменів AZS. Представники AZS виборювали нагороди на спортивних змаганнях у всьому світі, включаючи Олімпійські Ігри.

Організація AZS також проводить чемпіонати Польщі серед студентів, які до 2008 року мали назву чемпіонати Польщі вищої освіти. В цих заходах беруть участь більше ніж 200 конкуруючих університетів в понад 40 видах спорту. Двічі в своїй історії (1993 і 2001 рр.) AZS організував зимову Всесвітню Універсіаду в м. Закопане.

У складі AZS є також засоби масової інформації. Спортивні журналісти висвітлюють на телебаченні і веб-сайтах огляди академічних

спортивних новин, розробляють інформаційні бюлетені, здійснюють адміністрування сторінок в соціальних мережах тощо.

Висновки.

1. Проведено теоретичний аналіз процесу організації фізкультурно-спортивної діяльності студентів в Польщі. Окрім національного олімпійського комітету, Головного комітету фізичної культури і туризму у процесі організації фізкультурно-спортивної діяльності в країні беруть участь підрозділи різних міністерств і відомств, а також мережа громадських організацій.

2. Визначено етапи створення, розповсюдження, становлення фізкультурно-спортивних студентських організацій в Польщі, найбільшою з яких є спортивна асоціація польського студентського спорту AZS.

Перспективи подальших досліджень. Планується проведення порівняння фізичної активності студентів України та Польщі.

Список використаної літератури:

1. Барыбина Л. Н. Влияние применения системы индивидуализации физического воспитания в высшем учебном заведении на функциональное состояние студенток / Л. Н. Барыбина // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2012. – № 10. – С. 10–15.

2. Бондар О. М. Сучасні технології контролю фізичного стану школярів в процесі фізичного виховання / О. М. Бондар, Н. М. Гончарова, Н. Л. Носова, В. В. Усиченко. – К. : НУФВСУ, 2012. – 47 с.

3. Гончарова Н. Н. Роль педагога в управлении процессом физического воспитания / Н. Н. Гончарова, А. А. Прокопенко, Д. А. Марховский // Сучасні фітнес-технології у фізичному вихованні студентів : Матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. студ. і аспір. і молодих учених. – К. : НАУ, 2015. – Т. 1. – С. 8–9.

4. Дубовой А. В. Оздоровительное влияние силовых упражнений на ученическую и студенческую молодежь / А. В. Дубовой, В. Г. Саенко

// Найновите научни постижения : Матер. за 9-а Междунар. науч. практ. конф. Т. 17. Лекарство. Физическа култура и спорт. – София : "Бял ГРАД-БГ", 2013. – С. 70–75.

5. Дубовой А. В. Применение программ физической культуры и спорта в региональных учебных заведениях / А. В. Дубовой, В. Г. Саенко // *Materialy IX mezinarodni vedecko-prakticka conference «Dny vedy – 2013»*. – Dil. 36. Technicke vedy. Telovychova a sport. – Praha : Publishing House «Education and Science» s.r.o., 2013. – S. 75–79.

6. Дубовой О. В. Збереження здоров'я студентської молоді – запорука ефективного розвитку держави / О. В. Дубовой, В. Г. Саєнко // *Materialy IX Miedzynarodowej naukowii-praktycznej koferencji «Aktualne problemy nowoczesnych nauk – 2013» Vol. 25. Medycyna. – Przemysl : Nauka i studia*, 2013. – S. 17–22.

7. Ермаков С. С. Особенности мотивации студентов с применением индивидуальных программ физической самоподготовки / С. С. Ермаков, С. Н. Иващенко, В. В. Гузов // *Физическое воспитание студентов*. – 2012. – № 4. – С. 59–61.

8. Иванчикова С. М. Загальні положення методики формування культури здоров'я студентів засобами фітнесу / С. М. Иванчикова // *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*. – Чернігів : ЧНПУ, 2015. – № 3, Вип. 129. – С. 145–149.

9. Калиниченко Е. Н. Особенности музыкального сопровождения на уроках физической культуры с использованием комплексов аэробики в школе / Е. Н. Калиниченко // *Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта*. – 2011. – № 3. – С. 73–75.

10. Козина Ж. Л. Влияние информационных технологий на техническую подготовленность студентов при спортивно-ориентированном физическом воспитании / Ж. Л. Козина, О. М. Ольховый,

В. А. Темченко // Физическое воспитание студентов. – 2016. – № 1. – С. 21–28.

11. Максименко И. Г. Сравнительная характеристика принципов построения школьных программ по физическому воспитанию в США, Украине и России / И. Г. Максименко, Т. Ю. Осадчая // Спортивные игры в физическом воспитании, рекреации и спорте : Матер. VIII Междунар. науч.-практ. конф. – Смоленск, 2014. – С. 311–313.

12. Саенко В. Г. Двигательные способности – основа воспитания культуры личности / В. Г. Саенко // Олимпийский спорт, физическая культура, здоровье нации в современных условиях : Матер. I Междунар. науч.-практ. конф. – Луганск : Изд-во ЛНПУ имени Тараса Шевченко, 2004. – С. 160–165.

13. Саєнко В. Г. Удосконалення людини за системами східних єдиноборств : [монографія] / В. Г. Саєнко ; Бердянський державний педагогічний університет. – Луганськ : СПД Резніков В. С., 2011. – 440 с.

14. Толчєва Г. В. Поліпшення характеристик гнучкості та координаційних здібностей студенток університетів у процесі занять хатха-йогою протягом навчального року / Г. В. Толчєва // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2015. – № 1(45). – С. 129–133.

15. Ху Лифей. Место и роль ушу в формировании специальных знаний и двигательных качеств у будущих учителей физического воспитания в ВУЗах Китая / Ху Лифей, И. Г. Максименко // Науковий вісник Донбасу. – 2014. – № 2. – С. 61–73.

16. Шинкарьов С. І. Оздоровчі технології в системі фізичного виховання в позааудиторній роботі зі студентами вищих навчальних закладів / С. І. Шинкарьов, Г. В. Толчєва // Олимпийский спорт, физическая культура, здоровье нации в современных условиях : Матер. IX Междунар. науч.-практ. конф. – Луганск : Изд-во ЛНУ имени Тараса Шевченко, 2012. – С. 371–375.

17. Школа О. М. Фітнес-аеробіка, пілатес та шейпінг у фізичному вихованні студенток / О. М. Школа, О. В. Фоменко // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : Зб. наук. праць. – Вип. 17. – Вінниця : ВДПУ, 2014. – С. 324–328.

18. Russell J. Спорт в Польше / Jesse Russell, Ronald Cohn. – VSD, 2013. – 123 с.